

Alkutarkistus	Tarkistus ennen toimenpiteen aloitusta	Lopputarkistus
<p><i>Ennen anestesian aloitusta</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Potilaalta (/omaiselta) on varmistettu henkilöllisyys, toimenpide ja suostumus* <ul style="list-style-type: none"> - vastaanottanut hoitaja vahvistaa ■ Leikkausalue / -puoli merkitty <ul style="list-style-type: none"> ■ Ei tarvetta - vastaanottanut hoitaja vahvistaa ■ Anestesiavalmius vahvistettu <ul style="list-style-type: none"> - anestesiologi vahvistaa: <ul style="list-style-type: none"> - ASA-luokka - Pituus ja paino - Perussairaudet ja peruslääkkeet / ei ole - Implantit ja proteesit / ei ole - Leikkausta edeltävä lääkitys / ei tarvetta - Veren hyytymiseen vaikuttava lääkitys / ei tarvetta - Laboratoriovastaukset / ei tarvetta - Anestesiavälineistö tarkistettu / ei tarvetta ■ Pulssioksimetri asennettu ja toimii <ul style="list-style-type: none"> - anestesiahoitaja lukee ääneen happisaturaation ■ Allergiat <ul style="list-style-type: none"> - anestesiologi sanoo ääneen tiedossa olevat potilaan allergiat ■ Vaikea hengitystie / aspiraatoriski <ul style="list-style-type: none"> ■ Ei ole ■ On ja tarvittavat välineet saatavilla - anestesiologi vahvistaa ■ Oletettu verenvuoto yli 500 ml <ul style="list-style-type: none"> ■ Ei ole ■ Yli 500 ml (lapsilla 7ml/kg), huomioitu - anestesiologi vahvistaa 	<p><i>"Aikalisä ennen leikkausviiltoa"</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Nimet ja tehtävät tiedossa <ul style="list-style-type: none"> - tiimin jäsenet esittäytyvät toisilleen tai varmistavat ääneen, että kaikki salissa tuntevat toisensa ■ Potilas, leikkauskohde ja toimenpide <ul style="list-style-type: none"> - leikkaava lääkäri vahvistaa ■ Antibioottiprofylaksia <ul style="list-style-type: none"> ■ Annettu 60 min sisällä ■ Ei tarvita - anestesiahoitaja ilmoittaa antibiootin antoajan - jos profylaksiasta on kulunut yli 60 min, leikkaava lääkäri päättää uuden annoksen antamisesta ennen viiltoa <p>Toimenpiteen kulku ja kriittiset tekijät huomioitu ja kerrottu</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Leikkaava lääkäri: <ul style="list-style-type: none"> Leikkauksen kriittiset vaiheet, rutiinista poikkeavat suunnitelmat, leikkauksen oletettu kesto, arvioitu verenvuoto ■ Anestesiologi / anestesiahoitaja: <ul style="list-style-type: none"> Eriyiset potilaskohtaiset huolenaiheet ■ Instrumenttinhoitaja ja valvova hoitaja: <ul style="list-style-type: none"> Steriliteetti varmistettu; välineistö, instrumentit ja lääkeaineet saatavilla; diatermialevyn paikka huomioitu ■ Radiologiset kuvat <ul style="list-style-type: none"> ■ Esillä ■ Ei tarvita - valvova hoitaja vahvistaa 	<p><i>Ennen leikkaussalista poistumista</i></p> <p>Hoitajat vahvistavat ääneen, että</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ instrumentit, taitokset ja neulat laskettu ja täsmäävät ■ näytteisiin merkitty potilastiedot ja tunnisteet <ul style="list-style-type: none"> ■ Ei näytteitä ■ korjattavat välineistöongelmat huomioitu <ul style="list-style-type: none"> ■ Ei ongelmia ■ Diagnoosi, toimenpiteen nimi ja koodit kirjattu oikein <ul style="list-style-type: none"> - leikkaava lääkäri vahvistaa ■ Seurantaohjeet annettu <ul style="list-style-type: none"> - tiimin jäsenet vahvistavat, että ovat käyneet läpi seurantavaiheessa erityishuomiota vaativat seikat ja välittömät jatkohoitomääräykset

* Suostumus-tarkistuksessa noudatetaan kunkin sairaalan/yksikön sopimaa käytäntöä. Ks. kääntöpuoli.

Tarkistuslistan käyttöperiaatteet:

- Tarkistuslistan tarkoitus on vahvistaa **ääneen**, että siinä mainitut asiat on tehty tai huomioitu. Tarkistettavat asiat on tehty osana luonnollista työnkulkua. Listan avulla **varmistetaan lopuksi**, että mikään niistä ei ole unohtunut. Tarkistuslistan erikoisalakohtaista muuntelua suositellaan. Jos joku tarkistuslistan kohta ei ole kyseessä olevan toimenpiteen kannalta aiheellinen, kohdan voi kuitata sanomalla esim. ”ei tarvetta”.
- Tarkistuslistan käyttö kannattaa pitää yhdenmukaisena ja sopia kuka vastaa tarkistuslistavaiheiden käynnistämisestä. Esim. **anestesia lääkäri tai -hoitaja** pyytää **alkutarkistusta**, kun anestesiavalmistelut ovat valmiit. **Leikkaava lääkäri** pyytää **toimenpiteen aloituksen tarkistusta**, kun hän on valmis aloittamaan. **Anestesia lääkäri tai -hoitaja** pyytää lopputarkistusta, kun instrumentit on laskettu ja leikkaus on loppumassa. Voidaan myös sopia, että valvova hoitaja muistuttaa listan käytöstä kaikissa vaiheissa.
- Tarkistuslistan **etenemistä ohjaa valvova hoitaja**. Hän lukee listalta tarkistettavan kohdan (esim. ”Radiologiset kuvat”) ja kohdasta vastaava henkilö vahvistaa ääneen, mitä asialle on tehty (esim. ”Esillä” tai ”Ei tarvita”). Listaa edetään **järjestyksessä** ja seuraavaan kohtaan siirrytään vasta, kun varmistus tai vahvistus on saatu.
- Tarkistuslistan vastaukset pyritään pitämään **vakiomuotoisina ja lyhyinä**. Vakiomuotoinen vastaus on joko yleinen vahvistus (esim. ”Kyllä”) tai listassa annettu vastausvaihtoehto (esim. ”Ei tarvetta” tai ”Yli 500 ml, huomioitu”). Joissain tarkistuslistan kohdissa vakiomuotoinen vastaus kuvaa suoraan asian tilaa. Esimerkiksi ”Aikalisän” kohtaan ”Potilas, leikkauskohde ja toimenpide” vahvistetaan suullisesti potilaan nimi, leikkauskohde ja toimenpide: ”Matti Meikäläinen, oikean polven tähystys”.
- Tarkistuslistan kohtaan annetaan vahvistus vasta, kun kyseinen asia on **varmasti huomioitu**. Mikäli joku tiimin jäsenistä on epävarma tarkistettavasta kohdasta, ilmoittaa hän asiasta, ja listaa jatketaan vasta kun varmuus asiasta on saatu.
- Mikäli tarkistettavaa asiaa **ei ole tehty** tai varmistettu (esimerkiksi leikkauspuoli merkitsemättä), puute korjataan ennen seuraavaan työvaiheeseen siirtymistä. Jos varmistusta ei voi tehdä, jätetään tarkistus siltä osin kuittaamatta. Tieto **puuttuvasta tarkistuksesta** välitetään seuraavasta työvaiheesta vastuussa oleville henkilöille.
- Kun kunkin vaiheen viimeinen kohta on tehty, ilmoittaa valvova hoitaja, että **lista on käyty läpi** (esim. ”Aikalisä tehty”).

Erityistilanteita:

- Koska suomalaisesta lainsäädännöstä puuttuu kirjallisen suostumuksen (informed consent) velvoite, noudatetaan ensimmäisen kohdan suostumus-tarkistuksessa kunkin sairaalan/yksikön sopimaa käytäntöä.
- Jos leikkaustiimin jäsenet ja tehtävät pysyvät muuttumattomina koko työpäivän, voidaan ”aikalisän” ensimmäinen kohta käydä läpi vain päivän ensimmäisessä leikkauksessa.
- Jos **antibioottiprofylaksia** on annettu liian aikaisin (esim. kefalosporiinit yli 1 tunti aikaisemmin), suositellaan uutta annosta. Ihoviiltoa ei kannata tehdä **ennen kuin koko antibioottiannos on annettu**.
- Hyvään leikkaussalikäytäntöön kuuluu selkeästi ääneen kuitata annetut ohjeet ja pyydetyt toimenpiteet tehdyiksi. Esim. pyyntö: ”Saa antaa hepariinin” ja kuittaus: ”Hepariini meni”.

Lisätietoja: www.who.int/en/patientsafety tai http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/terveyspalvelut/potilasturvallisuus

07.01.2010 tarkistuslistatyöryhmä